Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/konkursy-historyczne/58837,Ogolnopolski-projekt-edukacyjny-Do-broni-Postawy-i-losy-ziemian-w-trakcie-II-woj.html
24.04.2024, 14:02

Ogólnopolski projekt edukacyjny „Do broni! Postawy i losy ziemian w trakcie II wojny światowej”

Zapraszamy uczniów i nauczycieli do udziału w konkursie. Zgłoszenia do 15 lutego 2019

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Krakowie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Krakowie

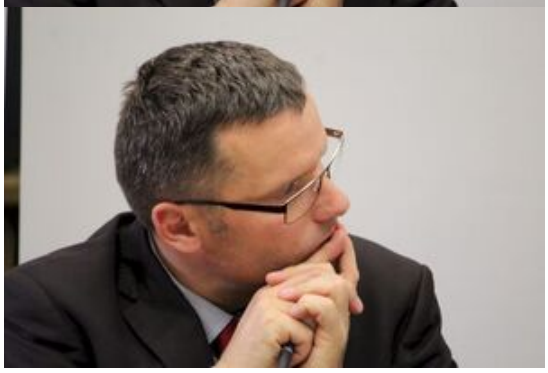

IPN

IPN

Do Broni!
Postawy i losy ziemian w trakcie II wojny światowej

Instytut Pamięci Narodowej, Polskie Towarzystwo Ziemiańskie Oddział w Krakowie, Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego, Fundacja im. Zofii i Jana Włodków w Krakowie oraz Biblioteka Raczyńskich zapraszają do udziału w ogólnopolskim projekcie edukacyjnym „Do broni! Postawy i losy ziemian w trakcie II wojny światowej”.

Zgłoszenia do konkursu dla uczniów przyjmujemy do 15 lutego 2019 r. pod adresem e-mailowym ogólnopolskiego koordynatora projektu dr. Marcina Chorązkiego: marcin.chorazki@ipn.gov.pl

Szanowni Uczniowie, Szanowni Pedagodzy,
Pasjonaci Najnowszej Historii Polski,

ziemiaństwo polskie to „zaginiony świat", którego piękno zostało sponiewierane przez komunistyczną propagandę w ostatnich kilkudziesięciu latach XX wieku. Ale przeszłość, tak jak prawda umie się bronić. Nawet po latach powraca do nas w publikowanych wspomnieniach, listach czy świadectwach. Konkurs organizowany przez Instytut Pamięci Narodowej jest jedną z form wydobycia tego świata na powierzchnię i ukazania jego cech charakterystycznych oraz systemu wartości, którym kierowali się jego przedstawicie. Jest próbą przypomnienia jego świetności, wkładu w polską kulturę, tradycję i pamięć narodową, a przede wszystkim uzmysłowieniem roli, jaką odegrało w czasie II wojny światowej, angażując się w organizowanie własnych struktur konspiracyjnych, wspieranie Armii Krajowej i podejmowanie dziesiątków innych przedsięwzięć, ratujących substancję polskiego narodu przed wyniszczeniem. Warto wspomnieć, że ziemianie, biorąc udział w akcji „Burza", nawiązywali do żywych w ich środowisku tradycji powstańczych i niepodległościowych. Dla wielu z nich była ona spełnieniem testamentu przodków walczących w powstaniach narodowych. Z kolei los polskich ziemian na wschodniej ścianie Rzeczypospolitej został przypieczętowany sowiecką „Akcją Katyńską" z wiosny 1940 roku, będącą fizyczną eksterminacją polskich elit na ziemiach okupowanych przez ZSRS. Dopełniły go cztery wielkie deportacje, w czasie których do łagrów i na zesłanie wywieziono także przedstawicieli kresowego ziemiaństwa.

Po wojnie, w wyniku tzw. reformy rolnej ziemianie zostali nie tylko pozbawieni swoich majątków, przez co stracili swoje „gniazda rodzinne", ale przestali istnieć również jako grupa społeczna. Stali się zatomizowaną, pozbawioną wpływu na społeczeństwo warstwą, rozproszoną po dużych ośrodkach miejskich w komunistycznej Polsce i na emigracji. Ma to o tyle znaczenie, że kultura polska w dużej części opierała się na tradycji ziemiańskiej, która była kontynuatorką kultury szlacheckiej. Bilans strat z powodu likwidacji ziemiaństwa jest nie do powetowania. Współcześnie braki te są właściwie nie do nadrobienia. Stąd rozważania nad znaczeniem polskiego ziemiaństwa w naszej historii pozostają w pełni uzasadnione. Dzięki nim możemy zmierzyć się nie tylko z mitem ziemiaństwa w obiegu publicznym, ale także wskazać współczesnym elitom wzorce do naśladowania. Postawy takich ludzi jak Karolina Lanckorońska, Witold Pilecki czy Leon Krzeczunowicz stanowią bowiem jasny przykład odpowiedzialności za Polskę, za naród, za drugiego człowieka. Warto również przekazywać te wzorce młodzieży, która już niedługo przejmie rolę i będzie decydować o naszym życiu społecznym i politycznym.

Z wyrazami szacunku

dr Jarosław Szarek, prezes IPN

- **Nasze cele**

Ziemianie należeli do tradycyjnych elit narodowych i państwowotwórczych. Na nich opierała się przed wybuchem II wojny światowej nie tylko polska armia, ale również administracja, dyplomacja i samorząd. Ziemianie należeli również do współtwórców Polskiego Państwa Podziemnego. Karol Hilary Tarnowski, prezes Zachodniomałopolskiego Związku Ziemian i organizator konspiracji ziemiańskiej „Tarcza" – „Uprawa" – „Opieka", stwierdził po latach, że „poczynania ziemiaństwa uwydatniły się szczególnie pozytywnie w dobie II wojny światowej".

Celem naszego projektu edukacyjnego jest przypomnienie zaangażowania ziemiaństwa w obronę Polski we wrześniu 1939 r., następnie w działalność konspiracyjną i walkę na wszystkich frontach II wojny światowej. Ważnym elementem jest również wkład przedstawicieli środowiska w tworzenie władz polskich na emigracji. Zjawiskiem, które nie może zostać pominięte w trakcie analizy sytuacji ziemiaństwa w tym czasie były represje okupantów wobec przedstawicieli tej grupy, a więc wywłaszczenia, rabunki, aresztowania, deportacje, lincze i egzekucje. Bardzo istotnym tematem pozostaje pomoc, której ziemiaństwo udzieliło najbardziej potrzebującym, a więc ofiarom wysiedleń, aresztowań, ukrywającym się oficerom Wojska Polskiego i ich rodzinom, ludziom nauki, jeńcom wojennym, zestrzelonym pilotom alianckim, a przede wszystkim ukrywającym się Żydom.

Całość problematyki zamyka okres wywłaszczania ziemiaństwa przez nową, komunistyczną władzę, między jesienią 1944 a wiosną 1945 r. Wówczas zniknęła naturalna i tradycyjna elita wiejska, która miała nie tylko wpływ na lokalne środowisko, ale współtworzyła również fundamenty polskiego państwa, a podczas okupacji konspiracji niepodległościowej.

Pragniemy wzbudzić zainteresowanie uczniów najnowszą historią Polski, a w szczególności jej lokalnym lub rodzinnym wymiarem. Dlatego nasz projekt kierujemy do nauczycieli historii, języka polskiego i lokalnych patriotów. Pasjonatów historii z całej Polski, inspirujących młodzież do zainteresowania dziejami Polski z czasów II wojny światowej z odniesieniem do lokalnych tradycji. Proponujemy udział w serii konferencji edukacyjnych i warsztatów dla młodzieży z udziałem naukowców oraz świadków historii, organizowanych w oddziałach i delegaturach IPN w całym kraju. Planujemy także warsztaty dla nauczycieli dotyczące historii ziemiaństwa i metodyki nauczania o elitach społecznych.

- **Konkurs dla uczniów**

Jednym z najważniejszych elementów projektu jest konkurs adresowany do młodzieży szkół podstawowych (klasy VI-VIII), młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej z całej Polski. Uczestnicy konkursu mają za zadanie wykonać pracę w jednej z trzech form: pisemnej, fotograficznej lub multimedialnej. Oceniane będą kreatywność, zgodność faktów historycznych oraz samodzielna praca z materiałami historycznymi (źródła pisane,

fotografie i relacje świadków).

Zwycięzcy konkursu przyjadą do Krakowa na sesję naukowo-edukacyjną, połączoną z ogólnopolskim finałem konkursu, która planowana jest na pierwszą połowę czerwca 2019 r.

- **Inauguracja projektu w Krakowie**

Uroczysta inauguracja projektu odbyła się w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia" IPN w Krakowie, 5 października 2018 r., dokładnie w 79. rocznicę zakończenia bitwy pod Kockiem, ostatniej bitwy wojny obronnej 1939 r. Młodzież szkolną i gości przywitał wiceprezes Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego Oddział Kraków prof. Marian Wolski, zarazem uczestnik dyskusji. Oprócz niego w debacie wzięli udział: prof. Krzysztof Jasiewicz (Instytut Studiów Politycznych PAN), dr Agnieszka Łuczak (Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu), a poprowadził ją dr Marcin Chorązki z Oddziału IPN w Krakowie. Dyskusji przysłuchiwali się m.in. małopolska wicekurator oświaty Halina Cimer i dyrektor Oddziału IPN w Krakowie dr hab. Filip Musiał.

Zgłoszenia do konkursu przyjmujemy do 15 lutego 2019 r. pod adresem e-mailowym ogólnopolskiego koordynatora projektu dr. Marcina Chorązkiego: marcin.chorazki@ipn.gov.pl

PLIKI DO POBRANIA

Słowo wstępne prezesa IPN dr. Jarosława Szarka (pdf, 590.26 KB) 08.02.2019 13:31
Regulamin konkursu ziemiańskiego (pdf, 1.02 MB) 28.01.2019 10:36